

Espen Haavik

En kildekritisk analyse av det fjerde korstog

Redegjørelse av sentrale hendelser med utgangspunkt i Niketas Choniates og Geoffrey de Villehardouin

Bacheloroppgave i Historie - bachelorstudium

Veileder: Leif Inge Ree Petersen

Mai 2021

Espen Haavik

En kildekritisk analyse av det fjerde korstog

Redegjørelse av sentrale hendelser med utgangspunkt i Niketas Choniates og Geoffrey de Villehardouin

Bacheloroppgave i Historie - bachelorstudium
Veileder: Leif Inge Ree Petersen
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Norsk/Norwegian:

Denne oppgaven er en kildekritisk analyse som tar for seg to av de viktigste historikerne til det fjerde korstog. Disse er: Niketas Choniates og Geoffrey de Villehardouin. Oppgaven har som mål å diskutere to sentrale hendelser som tok sted under det fjerde korstog. Disse to temaene er: *Hvordan Alexios Angelos IV sin rolle fremstår i de to kildene og de to forskjellige skildringene av plyndringen etter den andre beleiringen av Konstantinopel*. Under gjennomgangen av disse kildene blir det gjort rede for flere forskjeller som er sentrale med tanke på spørsmålet vi ønsker å belyse i denne oppgaven.

Det blir gjort rede for en rekke likheter og ulikheter, samt tanker om Villehardouin og Choniates sine motiver og agendaer for å beskrive hendelsesforløpet slik de gjorde. Gjennomgående i oppgaven blir det også tatt inn andre synspunkt, representert av senere historikere som en del av prosessen for å forstå korstogets historiografi. Det blir også stilt en rekke spørsmål som åpner for videre drøfting rundt temaet og eksemplene nevnt ovenfor. Og i oppgavens avsluttende deler samler vi alle trådene for å danne det beste bildet som mulig mot vår problemstilling.

English/Engelsk:

This thesis is a source-critical analysis that addresses two of the most important historians of the Fourth Crusade. These are: Niketas Choniates and Geoffrey de Villehardouin. The thesis aims to discuss two key events that took place during the fourth crusade. These two events is: *How Alexios Angelos IV's role appears in the two sources and the two different depictions of the looting after the second siege of Constantinople*. During the review of these sources, several differences are explained that are central concerning the question we want to shed light on in this thesis.

Several similarities and differences are explained, as well as thoughts on Villehardouin and Choniates' motives and agendas for describing the course of events as they did. Throughout the thesis, other points of view are also taken into account, represented by later historians as part of the process of understanding the history of the crusade. Several questions are also asked that open up for further discussion on the topic and the examples mentioned above. And in the concluding parts of the thesis, we gather all the threads to form the best picture possible to answer the question at hand.

Innhold

Introduksjon	3
1.1 Tema.....	3
1.2 Kilder.....	4
1.3 Histografi og tidligere forskning.....	4
1.4 Geoffrey de Villehardouin.....	5
1.5 Niketas Choniates	6
1.6 Metode.....	7
1.7 Historisk kontekst	8
Alexios IV sin rolle	10
2.1 Prolog	10
2.2 Geoffrey de Villehardouin.....	10
2.3 Niketas Choniates	14
2.4 Avsluttende del: Alexios	17
Plyndringen av Konstantinopel.....	20
3.1 Prolog	20
3.2 Niketas Choniates	20
3.3 Geoffrey de Villehardouin.....	24
3.4 Avsluttende del: Plyndring	27
Avsluttende del: Konklusjon/oppsummering	30
Litteratur:	31

Introduksjon

1.1 Tema

Fortellinger om galante riddere som drar på ekspedisjoner langt hjemmefra til det hellige land under kristen tro er en av de ledene hendelsene i historien som har blitt romantisert, gjenfortalt og fortolket.¹ Gjennom korstogstiden har det vært flere kontroverser som blir diskutert den dag i dag, men under det fjerde korstoget som opprinnelig var ment for å ende i Egypt, etter flere avgjørelser og hinder i veien ble det besluttet å dra til den kristne byen Konstantinopel.

Denne besvarelsen er en kildekritisk analyse til hendelsene som utspilte seg under det fjerde korstog, og et spesielt fokus på de to beleiringene som skjedde av Konstantinopel i år 1204. De to primærkildene som denne besvarelsen baseres på er, franskmannen Geoffrey de Villehardouin og Niketas Choniates. Der Villehardouin representerer korsfarerne og Choniates representerer Bysantium. Målet for denne oppgaven blir å analysere kildene og sette de opp mot hverandre. Hvor er de enige, uenige? Hvilke motiver har skribentene for å formulere seg slik de gjør og hvordan har dette påvirket kildenes histografi?

Disse kildene er valgt fordi de representerer et unikt syn på hendelsesforløpet som skjedde i 1204. Og etter videre analyse vil det bli tydelig at de sitter med svært forskjellig oppfatning av hva som skjedde. Temaene som det skal gjøres rede for er: *Hvordan Alexios Angelos IV sin rolle fremstår i de to kildene og de to forskjellige skildringene av plyndringen etter den andre beleiringen av Konstantinopel.*

Oppgaven vil bli strukturert i tre deler. En introduksjonsdel der rammene rundt denne oppgaven blir satt, pluss et historisk overblikk. Nummer to er en analysedel der hver enkelt av kildene vil bli gjennomgått i samsvar med sin forfatter, for så å senere sette de opp mot hverandre og diskutere kilden mot hverandre, men også se lengre frem i tid. Den siste delen er en oppsummering der vi tar for oss alle relevant informasjon og observasjoner som har kommet frem gjennom denne kildekritiske analysen. For så å sette denne informasjonen i histografien.

---

¹ Geoffroy De. Villehardouin, *The Conquest of Constantinople*, M.R.B. Shaw, Penguin Group 1963:11

1.2 Kilder

Besvarelsen vil i stor grad dreie seg om to kilder. Disse er som følgerne: *Chronicles of the crusade* av Villehadrouin og *Byzantium, Annals of Niketas Choniates*, som representerer Choniates. Gjennom videre analyse vil det bli klart hvorfor nøyaktig disse to kildene har blitt valgt og i hvor stor grad de har forskjellig vinklinger av hendelsene som utspilte seg under beleiringen av Konstantinopel.

Det vil også bli tatt frem en rekke andre kilder som vil være til hjelp med videre forståelse for omstendighetene rundt det fjerde korstog, spesielt rundt Alexios og plyndringen. Da det å kun basere besvarelsen på de to hovedkildene ikke ville gi et godt nok innsyn og god nok forståelse for hvordan fortolkningen av hendelsesforløpet er slik den er. Kildene det er snakk om er eksempelvis; Michael Angold, Jonathan Riley-Smith og David M. Perry. Alle har til felles at de tar for seg en eller flere vinkler og synspunkter omhandlende det fjerde korstog. Disse historikerne vil komme med informasjon som vil belyse sentrale temaer for oppgaven, som senere tolkninger av korstoget, normer i middelaldersk krigføring og lignende.

1.3 Histografi og tidligere forskning

Det fjerde korstoget er altså et bredt diskutert tema som gjennom tiden har fått mye oppmerksomhet. Mye av dette er takket være beretninger fra mennesker som opplevde førstehånds de påkjenningene det fjerde korstoget brakte med seg. Av disse menneskene er det tre stykker som skiller seg ut. Disse tre mennene sitt arbeid har vært med på å definere nåtidens forståelse av hendelsene som utspilte seg under det fjerde korstog, der to av disse er hovedkildene i denne oppgaven.

Korstogets sin natur har ført til at mange historikere og forfattere i senere tid har valgt å analysere hendelsesforløpet og komme med mange tanker og refleksjoner rundt dette. Michael Angold er en forfatter som ved flere anledninger vil bli referert til i denne oppgaven. Dette er på grunn av hans tidligere dedikerte og detaljerte arbeid om korstogene generelt, men også hans teorier om det fjerde korstoget. Angold nevner både Villehardouin og Choniates som to av de tre viktigste stemmene, men dette er han ikke alene om.² Allan & Emilie Amt, Jonathan Riley-Smith og David M. Perry er et lite utvalg av de mange historikerne som bruker kildene til Villehardouin og Choniates i sin forskning. Noe som igjen henviser til viktigheten disse to mennene har hatt for histografien.

---

² Michael Angold, *The Fourth Crusade*, Routledge 2014: 8 og 11

Begge hovedkildene har svært forskjellige skildringer av viktige hendelser. Dette kommer meget tydelig frem når det skal bli gjort rede for plyndringen av Konstantinopel. Disse uenighetene fra to av de viktigste historikerne fra det fjerde korstog har ført til stor debatt hos senere historikere. Der historikere mener at det som eksempelvis skjedde under plyndringen er en normal konsekvens etter en suksessfull beleiring i middelalderen. Mener andre at det fjerde korstog er den største forbrytelsen i menneskehetens historie. Dette er sentrale faktorer det vil bli gjort ytterligere til rede for senere i oppgaven.

Det er altså ikke noe enestående med å ta for seg det fjerde korstog ved hjelp av både Villehardouin og Choniates. Deres arbeid kan ofte anses som kjernen i den generelle orienteringen rundt beleiringen av Konstantinopel. Likevel gitt under rammene for denne oppgaven mener undertegnede at ved å ta konkrete eksempler på det nivået det vil bli gjort i oppgaven, vil det bli en naturlig og interessant drøftingsprosess som ikke kun kan anses som en gjenfortelling av tidligere historikere sine verk, selv om dette blir en naturlig del av besvarelsen. Derfor er det hensiktsmessig å ha et godt overblikk over hvem de to hovedaktørene er og hva som gjør begge så unike og hvorfor deres kilder har den statusen de har den dag i dag.

1.4 Geoffrey de Villehardouin

For å få et overblikk over hendelsene som utspilte seg både før, under og etter beleiringen av Konstantinopel fra korsfarernes perspektiv må man se nærmere på en av de viktigste stemmene fra beleiringen. Adelsmannen Geoffrey de Villehardouin blir beskrevet av Michael Angold som en av de viktigste stemmene med et vestlig perspektiv.³ Født midt i det tolvte århundre steg han raskt i det sosiale og militære hierarkiet. Villehardouin blir beskrevet som en mann som kompromissløst skriver for sannheten og vil på ingen måte ikke beskrive hendelser ukorrekt i sitt verk, her av Angold.⁴ Med sin erfaring fra det tredje korstoget vet Villehardouin også særdeles godt hvordan hendelsesforløpet her utspilte seg. Dette er viktig når det kommer til senere beskrivelser av Villehardouin sine motiver og agendaer i det fjerde korstoget.

Michael Angold anser Villehardouin sine memoarer som meget verdifulle når det kommer til gjenfortellingen av det fjerde korstog, og påpeker hans posisjon som en «offisiell» historiker fra korstoget.⁵ Denne unike posisjonen mannen hadde både på slagmarken, men også blant

---

³ Ibid: 11

⁴ Ibid

⁵ Ibid

lederne understreker hans viktighet. Viktige avgjørelsene som skal tas fører til at Villehardouin sitt arbeid ofte blir trukket frem i en rekke kilder som tar for seg det fjerde korstog, da han med flere anledninger påvirket utfallet av valgene.⁶ Villehardouin sine motiver, refleksjoner og handlinger kommer frem i temaer som eksempelvis plyndringen av Konstantinopel. Der man ser stor uenighet i de utvalgte primærkildene vil den kildekritiske analysen med hjelp av primærkildenes histografi belyse viktige sider og tematikker rundt dette.

Michael Angold har også kommentert skrivestilen til Villehardouin og gjort seg flere bemerkninger om hvilken innflytelse han kan ha vært under.⁷ Det er ikke til å unngå at gjennom memoarene til franskmannen så er det nøye tenkt igjennom hva man skal legge vekt på og hva man ikke skal legge vekt på. Ved videre analyse av Villehardouin sitt verk kommer vi til å se flere konkrete eksempler der man kan diskutere i hvor stor grad han er påvirket av både sin tro og omstendighetene rundt. Forfattere som Jonathan Riley-Smith, S.J. Allan og Michael Angold tar alle sammen utgangspunkt iblant annet Villehardouin sine tekster for å orientere seg rundt det mye omstridte fjerde korstog, på lik linje det vil bli gjort i denne besvarelsen.

1.5 Niketas Choniates

På lik linje med Villehardouin blir også Niketas Choniates beskrevet av blant annet Angold som en av de tre viktigste stemmene og her fra det bysantinske perspektivet.⁸ Choniates gir et unikt innblikk i hvordan selve beleiringen følte og hvordan korsfarerne opptreden var for de tilstedeværende under hendelsen. Niketas var født i midten av det tolvte århundre og gjorde karriere innad i Konstantinopel.⁹ Choniates jobbet i byens administrasjon og var etter alt å dømme meget godt orientert i byens historie, politikk og svakheter.¹⁰

På grunn av Choniates sin unike posisjon både før og under det fjerde korstog har hans arbeid høy prestisje blant historikere som kom etter han. Det er rett og slett vanskelig å skaffe seg overblikk rundt selve korstoget uten å lese verkene til Choniates. I likhet med Villehardouin kommer vi gjennom denne besvarelsen også til å ta for oss flere konkrete eksempler der man ønsker å sette oss inn i Choniates sin mentalitet for å forstå hvilken posisjon han var i under beleiringen og hvordan dette påvirket han.

---

⁶ Ibid

⁷ Ibid: 12

⁸ Ibid: 8

⁹ Ibid

¹⁰Ibid

Gjennom videre lesning ser man hvordan Choniates skriver på en særdeles følelsesladet måte. Noe som kan henviser til den store frustrasjonen han føler mot egen regjering, Angelos familien og korsfarerne. Noe vi kommer tilbake til. Sterke, krasse og kontroversielle meninger samt en språkbruk som viser til at han virkelig brenner for det han ønsker å fortelle. Det er både følelsesladd og alvorlig, noe som fører til en grafisk og grotesk fremstilling av han sitt syn av beleiringen og korstogene generelt. Og ved å lese gjennom Choniates sine skrifter er det klart at det fjerde korstog har vært et sårt tema for mennesker helt fra 1204 til den dag i dag. Som man eksempelvis kan se da daværende pave John Paul II kom med en uttalelse der han beklaget det som hadde utspilt seg for rett under 800 år siden.¹¹

Som et vitne til brutaliteten som utspilte seg kan man ikke utelate Choniates som en av de aller viktigste aktørene når det kommer til vår forståelse av beleiringen. Som Michael Angold kommenterer kan man ikke under noen omstendighet ignorere et faktisk vitne til hendelsesforløpet selv om det kommer til å være vesentlige forskjeller hvordan de to forskjellige aktørene velger å skildre samme hendelser.¹²

1.6 Metode

Besvarelsen vil som nevnt være en kildekritisk analyse av to primærkilder. Kildene og deres tematikker vil i første omgang bli gjort rede for og analysert hver for seg i samsvar med deres forfatter. Deretter vil det skje en gradvis økende kildekritisk analyse ettersom rammene rundt de gitte hendelsene er satt. Lengre sitater vil bli skrevet på engelsk mens kortere sitater vil bli skrevet på norsk. Dette er for å sikre en god flyt gjennom lesningen. Mot slutten av hver av de to hendelsene vil det skje en videre kildekritisk analyse der de blir satt opp mot hverandre og drøfting for å videre diskutere kildens historiografi. Samtidig vil videre spørsmål om motiver, agendaer og lignende bli drøftet og besvart med utgangspunkt i oppgaven. Dette gjøres for å skape et klart skille mellom de representerte temaene slik at de blir gjennomgått på best mulig måte.

Målet for oppgaven blir å sette begge kildene inn i historiografien rundt det fjerde korstog. Det er ønskelig å finne konkrete eksempler der vi ser enigheter og uenigheter mellom kildene. Indre kildekritikk er en sentral del av dette, for det er her vi kan se de tydeligste observasjonene ved hver enkelt kilde sine motiver og agendaer. Ved å gjøre dette på en

---

¹¹ Andrew Holt, <https://apholt.com/2016/05/26/apology-for-the-fourth-crusade/>, (Sist besøkt, 23.04.2021)

¹² Angold 2014: 8

kildekritisk måte vil vi kunne analysere og stille spørsmål rundt kildens essens og se hvordan denne passer inn i nåtidens tolkning av korstoget.

1.7 Historisk kontekst

For å ta for seg en historisk begivenhet av skalaen som det fjerde korstog er det viktig å ha et godt overblikk over essensen av hva som skjedde. Det er valgt å legge fokus på hva undertegnede mener er relevant av historisk kontekst for oppgaven. Derfor blir det ikke gjort noen ytterligere redegjørelse for historisk kontekst nå eller senere i oppgaven som ikke gir relevant informasjon til oppgaven.

Konstantinopel var under press. Det mektige riket startet en negativ trend som hadde rot flere tiår før det fjerde korstoget var en realitet. Det tredje korstog endte nesten i katastrofe etter at Isaakios Angelos sin avtale med Saladin førte til at Frederik I vurderte å angripe Konstantinopel.¹³ Trakassering av korsfarere fra bysantinske territorier og håpløse forsøk fra den bysantinske keiseren til å forsinke hæren gjorde forholdet meget anspent.¹⁴ Viktige provinser i Balkan begynte i økende grad å distansere seg fra Bysantinerne.¹⁵ Og intern politikk fører til at det viktige forholdet Venetianere og Bysantinerne har svekkes, i form av dårligere handelsvilkår.¹⁶ Summen av en lang rekke faktorer som dette ender opp med å skape en større splittelse enn det allerede var etter det store skismaet i 1054.

Som en av sine første store handlinger utsende pave Innocent III (1198-1216) i 1198 ut et generelt korsfarerbrev der han ba om støtte fra blant annet England og Frankrike med soldater.¹⁷ Målet var Egypt, nærmere sagt Alexandria.¹⁸ Alexandria hadde vært av interesse i lengre tid, og var opprinnelig ment som målet for det femte korstog.¹⁹ Egypt var uten tvil det rikeste landet i regionen på den tiden, dette kombinert med at det også var tilknytninger til hendelser i det gamle og nye testamentet gjorde det ikke bare lønnsomt, men og prestisjefullt å erobre.²⁰ Innocent var også ansvarlig for en nyere syndsforlatelse som på den tid ble beskrevet av Villehardouin som «Så god at menn ønsket å knele til korset på grunn av den».²¹

---

¹³ Jonathan Riley Smith, *The Crusades A history*, Bloomsbury Academic 3rd, 2014: 165

¹⁴ Ibid

¹⁵ Paul Stephenson, *Byzantium's Balkan Frontier*, Cambridge University Press, 2000: 320

¹⁶ Angold 2014: 58

¹⁷ Riley Smith 2014: 175

¹⁸ Ibid: 177

¹⁹ Ibid

²⁰ Ibid

²¹ Ibid

Og med dette var hjulene i gang, dette var grunnlaget for det som opprinnelig var ment som et korstog mot Egypt, men som endte opp et helt annet sted.

Korsfarerhæren inngikk en avtale med Venezia som skulle sikre de skip og forsyninger i 1201.²² Etter det ble oppklart at korsfarerhæren ikke klarte å gjøre opp for seg inngikk de den første kontroversielle avtalen som også fikk paven til å reagere, de skulle beleire byen Zara sammen med venetianerne.²³ Etter den suksessfulle beleiringen og blandede reaksjoner ble det klart at korsfarerhæren nok en gang ikke hadde mulighet til å tilbakebetale Venezia fullt for utgiften de hadde blitt pålagt.

Videre etter beleiringen kommer en av de viktigste aktørene frem og presenterer et nytt tilbud til både korsfarerhæren og venetianerne, dette er prins Alexios. Den unge prinsen kommer med et forslag om å hjelpe han gjeninnta Konstantinopel og sette seg selv sammen med sin far på tronen.²⁴ Tilbudet fra Alexios må ha blitt ansett som en gudegave, da han ikke bare tilbudte 200.000 sølvmark, men han lovet å bidra med ytterligere 10.000 menn til den videre ferden for korsfarerne.²⁵

Etter en lengre diskusjonsprosess ble det til slutt vedtatt at både korsfarerne og venetianerne ønsket å bli med på ferden. Veien videre fører til de sentrale hendelsene det vil bli gjort rede for i denne besvarelsen. Korsfarerhæren gjennomfører et godt koordinert angrep som til slutt ender med seier. Konstantinopel er gjenerobret og far og sønn blir gjeninnsatt på tronen. Der man raskt ser at forholdene forverres.

En rask oppsummering av situasjonen korsfarerne nå er i. Etter beleiringen av Zara hadde det ikke blitt funnet tilstrekkelig med betaling til Venetianerne. Dette satte korsfarerhæren i en meget ubehagelig situasjon. Etter at Alexios sitt forslag om å hjelpe han gjenerobre Konstantinopel viser seg å være vellykket blir forholdet mer og mer anspent. Etter en lengre tid med mangel på betaling ender korsfarerne med å ta byen for seg selv. Både Alexios og hans far dør under den andre beleiringen.

---

²² Ibid: 176

²³ Ibid: 180

²⁴ Ibid: 181

²⁵ Ibid

Alexios IV sin rolle

2.1 Prolog

Keiser Alexios er på flere måter å anse som en av de største pådriverne til at det fjerde korstog utspilte seg slik det gjorde. Ikke lenge etter korsfarerne sitt angrep på Zara blir det utsendt en reddende hånd fra Alexios, til korsfarerne.²⁶ Alexios sitt forslag om erobring av Konstantinopel mot betaling er derfor å anse som starten på en prosess som får fatale konsekvenser både for han selv, men og for Konstantinopel.

Videre i denne besvarelsen skal det nå blir gjort rede for hva slags rolle Alexios hadde i hendelsene for utspilte seg. Det skal bli gjort rede for hva de to hovedaktørene, Villehardouin og Choniates skrev om prinsen og hvorfor de omtalte han slik de gjorde. Formålet med dette blir å drive med videre kildekritikk og analyse av kildene, for så å se hvor historien og den senere historiske oppfatningen av Alexios er, hvor kommer uenighetene frem og hvorfor? Da den unge prinsen sin posisjon drastisk endres under korstoget. Både Villehardouin og Choniates måtte forholde seg til prinsen i flere forskjellige stadier av hans makt, noe det skal bli gjort rede for nå. Videre vil det bli tatt for seg konsekvensene prinsen hadde for de forskjellige hendelsene som utspiller seg.

2.2 Geoffrey de Villehardouin

Av grunner det straks vil bli gjort rede for er det vil det være hensiktsmessig å ta for seg franskmannen sitt syn på prinsen i to stadier, før og etter den første beleiringen av Konstantinopel. Ved å dele opp på slik måte ser man et klart skille av beskrivelsene om prinsen. Og av grunner det skal kommes tilbake til senere i oppgaven, kan dette anes å være et klart skille for senere historisk kontekst. Det er også viktig å vite at kilden er skrevet i retrospekt og ikke i samtid, det vil si at Villehardouin skriver med viten om hva som kommer til å skje og konsekvensene av dette, dette skal vi komme tilbake til flere ganger.

Villehardouin starter smått med sine skildringer av prinsen i en naturlig rekkefølge etter beleiringen av Zara, da prinsens utsender la frem forslaget om Konstantinopel.²⁷ I den første fasen som handler om prinsen før den første beleiringen er franskmannen tilbaketrucken når det kommer til noe mer enn generelle beskrivelser av prinsen, og spesielt tilbudet prinsen kommer med. Han anerkjenner at prinsen sitt forslag skaper en stor diskusjon innad i egne rekker før de til slutt bestemmer seg for å akseptere.²⁸

---

²⁶ Villehardouin 1963: 54

²⁷ Ibid

²⁸ Ibid: 55

Prinsen sin ankomst til korsfarerhæren skal ha ført til sterke reaksjoner og han ble med glede tatt imot og vist den ære de mente var på sin plass.²⁹ Beskrivelser som dette er en av de få Villehardouin gjør av prisen før selve beleiringen er i gang. Det er mangelfulle beskrivelser av hva prinsen selv sier og gjør gjennom denne prosessen, man sitter heller igjen med et inntrykk at prisen blir beordret rundt av blant annet høytstående korsfarere og venetianere. Et eksempel på dette er når korsfarerhæren har fått utsendt et ultimatum fra keiser Alexios III (prins Alexios sin onkel) om å komme til en avtale for å unngå krig.³⁰ Under et slikt møte ville det naturligvis kommet kommentarer og meninger fra den unge prinsen, men det er ikke eksisterende i franskmannen sine memoarer. I stedet beskriver han hvordan prinsen senere blir satt på utstilling foran bymurene og presentert som deres rettmessige hersker, men også her uttrykker ikke den unge prinsen noe som helst, ifølge Villehardouin.³¹

Franskmannen fortsetter med sine beskjedne beskrivelser av prinsen under selve beleiringen og velger heller å fokusere på selve slaget. På grunn av mangelen på beskrivelser blir det naturlig å ta for seg den andre delen av «forholdet» til prinsen som nå har blitt keiser, nemlig hva som skjedde etter den første beleiringen.

Raskt etter beleiringen beskriver Villehardouin en far, sønn og en by i ekstase etter hva som har skjedd, spesielt er det verdt å bite merke i hvordan keiseren og hans sønn tryglet de om tilstedeværelse slik at det ikke skulle bli noen videre konflikt.³² Villehardouin forteller at Alexios gjentatte ganger besøkte de som hadde hjulpet han og viste sin takknemlighet, slik Villehardouin mener var på sin plass.³³ Man kan anta at situasjonen like etter den første beleiringen var anspent, men kontrollert, likevel endret situasjonen seg raskt. Keiser Alexios hadde nemlig dratt for å sikre fred i regionen og igjen få kontrollen over gitte territorier.³⁴

---

²⁹ Ibid: 58

³⁰ Ibid: 67

³¹ Ibid: 68

³² Ibid: 81

³³ Ibid

³⁴ Ibid: 83

Det kan anses som et vendepunkt når keiseren kommer tilbake fra denne ferden. Man kan diskutere om at keiserens oppdrag var så vellykket at han dro på seg en selvtilit som sett i retrospektiv han burde vært foruten. Dette er noe vi kommer tilbake til, men Villehardouin beskriver det slik:

Very soon the young Emperor, who had managed all his affairs very well, and felt confident that he had now gained the upper hand, became filled with pride. He adopted a haughty attitude with the barons and those who had done him such great service, and no longer came to visit them in camp, as he had done before. They continually see to him, begging him to pay them the rest of the money due. He for his part, kept putting them off; from time to time he would send them certain paltry sums, but in the end he ceased to pay them anything at all.³⁵

Selv om dette er en av de få gangene franskmannen velger å skryte av prinsen som nå har blitt keiser så blir det gjort meget tydelig at frustrasjonen over hans oppførsel er stor. Videre beskriver Villehardouin hvordan et utvalg menn som representerte korsfarerne og venetianerne konfronterer far og sønn.³⁶ Franskmannen forteller om misnøye og onde blikk fra forsamlingen etter den åpne konfrontasjonen av keiserne. Likeså kom de seg vel ut for å rapportere tilbake de dårlige nyhetene.

Til nå har det blitt etablert en generell forståelse av hvordan Villehardouin beskrev Alexios både før og etter den første beleiringen. Med dette som et klart skille ser vi hvordan utviklingen går mot det verre selv med lite detaljerte skildringer om hva prinsen selv gjorde. Det meste er bare observasjoner uten noen spesiell dybde. Søkelyset vil nå bli rettet mot argumentasjon på hvorfor franskmannen skrev slik han gjorde. Hvilke tendenser ser vi? Hva vektlegger han, og hva ønsker han å undergrave?

Som nevnt tidligere så skriver Villehardouin med full viten om hva som kom til å skje og hvordan forholdet til Alexios ville ende. Dette er interessant når vi nå skal ta for oss hvorfor franskmannen skriver om prinsen/keiseren slik han gjør. Ved å gjøre dette kan det blitt gjort rede for påstanden nevnt i introduksjonsdelen av forfatteren, nemlig at Villehardouin ubestridt skrev sannheten.

Det er vanskelig å avklare og fastgjøre noe som helst når det kommer til Alexios fra Villehardouin sin side. Franskmannen er konsekvent i måten han skriver på, og spesielt hvor mye plass han velger at Alexios skal ha i hans memoarer. Det kan være mange grunner til

---

³⁵ Ibid: 86

³⁶ Geoffrey de Villehardouin, *Memoirs of the fourth crusade and the conquest of constantinople*, Connor Court Publishing Pty Ltd 2019: 73-74

dette, men vi har ingen direkte forklaring på det, likevel kan man se etter tendenser i skrivemåten. Noe som kan brukes som et argument når vi videre skal ta for oss argumentene, motivasjonen og tankene til Villehardouin. Det vil altså være et nyttig verktøy for den videre analysen.

Et av punktene man kan ta for seg er hvor vidt Alexios var en vesentlig aktør under hendelsesforløpet som uspilte seg både før og etter beleiringen. For ved kun å lese Villehardouin sine memoarer kan man sitte igjen med en følelse at han ikke hadde en enorm betydning. Dette strider imot histografien og andre historikere sine tolkninger. Fordi, man vet med sikkerhet at Alexios var den aktøren som pekte korsfarerhæren mot Konstantinopel etter Zara. Man vet og at på grunn av Alexios sine valg etter han ble satt på tronen sammen med sin far førte til ødeleggelse av byen. Så det sår liten tvil om at Alexios var en vesentlig figur under det som skjedde, men og at Villehardouin her bryter med hva som kan kalles for en mer generell oppfatning av hvilken rolle Alexios spilte. Dette kan være en direkte konsekvens av Villehardouin sine skildringer i retrospekt, som ønsker å ta bort elementer som flause og skam av at de har blitt «lurt» av keiseren. Noe som skal bli presisert senere i oppgaven.

Det er vanskelig og konkretiserte for så vidt om en slik teori holder vann. Ved å lese Villehardouin sine memoarer kan man nemlig også se antydninger til det motsatte. Det blir redegjort til en viss grad for hvilken rolle prinsen som ble keiser hadde og hvordan utviklingen endte opp med sammenstøt mellom Korsfarerne, venetianerne og bysantinerne. Og utfra disse skildringene kan man argumentere for at Villehardouin ga de oppmerksomheten han mener Alexios fortjente. Hvis man velger å tolke Villehardouin sine kilder som fullstendig ærlige.

Selv om en diskusjon som avsnittet ovenfor er interessant ser man likevel klare mangler rundt Villehardouin sine skildringer, spesielt når man tar til seg andre kilder, spesielt Choniates. Det faktum at Alexios muligens er den viktigste aktøren som leder de to hærene mot Konstantinopel beviser prinsen sin viktighet. Man kan heller ta utgangspunkt i at Villehardouin ikke ville fremme dette.

Spørsmålet om hvorfor skildringene er slik de er står fortsatt. Som det har blitt gjort rede for visste Villehardouin hva som kom til å skje når han skriver. Med dette i tankene kan man diskutere om franskmannens diskrete skildringer er på grunn av faktorer som skam eller flause. Det er nemlig ikke gitt at franskmannen følte seg både lurt og forrådt av prinsen, som gladelig tok imot korsfarernes hjelp for så å vise de ryggen.

Under det tredje korstoget ble det som kjent gjort gjentatte forsøk av Angelos familien (Isaakios Angelos) på å sinke og i ytterste konsekvens sette en stopper for korstoget.³⁷ Med sin erfaring fra korstoget har Villehardouin fått flere inntrykk av Angelos familien, selv om dette ikke inkluderer Alexios direkte. Man kan derfor anta at franskmannen sine oppfatninger av prinsen startet lenge før Alexios påvirket Villehardouin direkte. Dette kombinert med det faktum at han skriver i retrospekt gir han en god mulighet til å ikke ville omtale prinsen mer en ytterst nødvendig. Nettopp fordi Angelos familien sammen med Alexios har preget Villehardouin sine korsfarerreiser negativt ved flere anledninger.

Man kan diskutere om franskmannen følte seg både lurt og latterliggjort av den daværende prinsen. Det faktum at Villehardouin var en de utvalgte som skulle trosse keiser Alexios med sin far kan være med på å underbygge dette.³⁸ Selv om en kraftig advarsel ble gitt av franskmannen valgte Alexios å ikke ta dette til seg. Det er ikke til å legge skjul på at Villehardouin kan ha blitt påvirket av denne respektløsheten han blir vist og at dette er en av flere grunner til at Alexios blir fremstilt på den måten han blir. Da det nok en gang var en Angelos som satte kjepper i hjulene for nok et korstog. Denne gangen en kombinasjon av far og sønn.

2.3 Niketas Choniates

Som en høytstående borger i den bysantinske regjering i tiden rundt 1204 gir Niketas Choniates oss et unikt innblikk i både drift og politikk før og etter beleiringen av Konstantinopel. Ved å ha levd et aktivt politisk liv i byen kan Choniates gi viktige opplysninger som kan være med på å få en enda bedre forståelse rundt Alexios. På grunn av Choniates sin jevnligere beskrivelser av prinsen er det ikke like naturlig å ta for seg hvordan beskrivelsene forandrer seg etter gitte hendelser. Det vil dog være naturlig å ta for seg tidligere hendelser som kan oppklare og sette beskrivelsene i perspektiv, herunder eksempelvis hvordan hans far, Isaakios Angelos sin første herskertid var.

Alexios, a witless and ignorant of affairs of state, neither comprehended any of the issues at stake nor reflected for a moment on the Roman-hating temperament of the Latins. Having purchased his entrance into the City by the overturn of the imperial majesty, he was deemed worthy to sit on the throne with his father as co-emperor.³⁹

---

³⁷ Riley Smith 2014: 165

³⁸ Villehardouin 2029: 74

³⁹ Harry J. Magoulias, *O City og Byzantium, Annals of Niketas Choniates*, Wayne state university press Detroit 1984: 302

Gjennom videre analyse av kildene er det vanskelig å ikke bite seg merke i de meget kraftige skildringene til Choniates. Alexios var keiser i seks måneder og åtte dager.⁴⁰ Gitt denne meget korte perioden han var keiser så danner Choniates et ekstremt håpløst bilde av keiseren og velger gjentatte ganger å beskrive han som både uegnet, lite intelligent og tafatt.

Det kan være flere grunner til at denne svartmalingen kommer frem på det tidspunktet det gjør. Choniates kan ha vært så ekstremt frustrert over egen administrasjon de siste årene at det rett og slett rant over med Alexios. Han kan ha hatt tendenser til et ekstremt hat mot Angelos familien. Eller så kan beskrivelsene av Alexios være rettferdiggjort og at det krevdes en mann som Choniates til å ytre det. Denne delen av besvarelsen skal gjøre rede for flere at disse vinklingene og har som formål å ta for seg Choniates sitt syn på Alexios. Forandret det seg, hvorfor forandret det seg og lignende.

Både Alexios sin far og onkel regjerte i henholdsvis ni og åtte år.⁴¹ Alexios sin far ble frarøvet makten fra sin egen bror, som Niketas skriver:

In this manner, then, Isaakios Angelos lost his throne and as divested of power with ease. He was deprived of his sight by those whom he had imagined led him by the hand as though they were his own eyes, for what could be closer and more trustworthy than a brother, an he beloved? If water drowns us, then what shall we men drink? And if our limbs are armed against one another, how can they possibly work together so that we may live?

Det ville vært lite hensiktsmessig å ta for seg flere tiår med Bysantinske keisere. Likevel er det sentralt å ta for seg noen hendelser som kan hjelpe oss med å oppfatte en slags essens av hvordan Choniates stilte seg til tidligere herskere som også var i familie med Alexios. Dette kan hjelpe oss med å forstå hvor all frustrasjonen til Choniates kommer fra.

The people looked upon Isaakios's reign as the transition from winter to spring, or as the steady calm following the storm.⁴²

Om sitatet ovenfor er etterpåklokskap eller om det stemmer overens med hvordan befolkningen i Konstantinopel tenkte rundt situasjonen kan man spekulere i. Likevel er det et klart forvarsel på det som skulle skje. Angelos familien hadde nå kjøpt seg til tronen i en av verdens mektigste byer, og Isaakios var første på tronen.⁴³ Senere ble han avsatt av sin egen bror på et brutalt vis som beskrevet ovenfor. Dette førte igjen til en kamp mellom Angelos

---

⁴⁰ Ibid: 309

⁴¹ Ibid: 248 og 299

⁴² Ibid: 197

⁴³ Ibid

familien som til slutt endte opp med to beleiringer av byen og skandaler på skandaler som satte dype spor.

Gjennom videre analyse av kildene som tar for seg hver og en av Angelos familien, så er det Alexios IV som virkelig får gjennomgå. Det å beskrive en keiser som et «dumt barn» vil alltid være kontroversielt og tilsynelatende farlig. Likevel er kritikken mot Alexios meget hard. Som nevnt innledningsvis så er det et interessant tema å drøfte hvorfor denne harde kritikken kom Alexios sin vei.

Vi vet hvordan Angelos familien stridigheter tilsynelatende var den utløsende faktoren som førte til beleiringene av Konstantinopel (om en slik beleiring hadde tatt sted senere uansett blir et helt annet tema). Vi vet også at resultatet av Alexios og hans far sin manglende evne til å korrekt pleie forholdet til både korsfarerne og venetianerne var en omfattende plyndring som Choniates i meget stor grad fordømmer. Noe som skal bli gjort grundig rede for senere i besvarelsen.

Det er også verdt å evne at Choniates hadde opparbeidet seg en meget lukrativ posisjon under Alexios III.⁴⁴ Det er dermed ikke utenkelig at mye av hans frustrasjon rettet mot Alexios kommer fra det faktum at han ikke ønsker å miste sin nåværende posisjon under Alexios III. Tatt i betraktning at han var svært skuffet etter den politiske utviklingen etter det fjerde korstog, er dette å anse som en pådriver til Choniates sine skildringer av Alexios IV.⁴⁵

Den samlede effekten av flere år med både intern konflikt i Konstantinopel ført til frustrasjon. Det er å anta at denne frustrasjonen er en av de viktigste grunnene til at Choniates velger å kritisere Alexios i den grad han gjør. Det er naturligvis flere faktorer som påvirker hvorfor skildringene er slik de er og det er ikke tatt for gitt at Choniates sin kritikk er kun basert på Alexios egne handlinger. Slik vi har sett er, så var det en årrekke med uroheter og konflikter før dette.

Så hvorfor evnet ikke Alexios å bedre ivareta forholdet til korsfarerhæren som nettopp hadde hjulpet han? Det faktum at Alexios får særdeles lite til ingen form for anerkjennelse eller skryt av Choniates betyr at han mener at Alexios var særdeles lite evnet til å være hersker. Man kan anta at hans diplomatiske ferdigheter var meget dårlig og at han muligens ikke var smart nok til å forstå hva som var i ferd med å skje. Her ser man en større uenighet mellom de

---

⁴⁴ Alicia J.Simpson, Versions of Niketas Choniates' «Historia», I *Dumbarton Oaks Papers* Vol. 60, pp.189-221, *Dumbarton Oaks* 2006: 201-202

⁴⁵ *Ibid*: 218

to hovedkildene. Der man kan tolke Niketas utelukkende negativ til Alexios ser man uenigheter til Villehardouin. For det faktum at Alexios sin plan faktisk fungerte kommer ikke engang Choniates unna, selv om han velger å ikke skrive det. Siden Alexios sin rolle gjentatte ganger har blitt beskrevet gjennom denne besvarelsen kan man argumentere for at Niketas sine beskrivelser kommer av at han er på den tapende siden og at han er uenig i Alexios sin plan. Derfor kan man diskutere om påstander at han er ulært og for tafatt til å forstå situasjonen er feil. Det er klart at han mister kontroll over situasjonen etter hvert, men dette avgjøres av flere faktorer, ikke kun at Alexios viser mangelen på evne, selv om dette naturligvis er en del av det i det som da var nær framtid.

Choniates sine beskrivelser av Alexios er altså utelukkende negative. Frustrasjonen over et mektig rike som blir tilsynelatende kjøpt inn i en enorm familiekonflikt har mye av takken for dette. Selv om noe av kritikken har hatt opprinnelse i tidligere hendelser så velger fortsatt Choniates å skildre slik han gjorde. Frustrasjonen er som sagt lett gjenkjennelig gjennom lesningen, der han avslutter seksjonen som tar for seg Alexios med å kun skrive hans korte regjeringstid på litt over seks måneder.⁴⁶

2.4 Avsluttende del: Alexios

Analysen av begge kildene viser at Alexios spilte en stor del i begge primærkildene sin oppfatning av hva som skjedde under de to beleiringene av Konstantinopel. Begge aktørene kommer med opplysninger og vinklinger rundt prinsen, men begge presenterer et svært forskjellig bilde til tider. Det vil nå bli gjort en videre kildekritisk analyse av begge kildene der det er ønskelig å sette disse opp mot hverandre. Hvor er de enige, uenige og hvordan har senere historie endret synet på Alexios?

Begge kildene tar raskt for seg beskrivelsene av daværende prins Alexios etter at hans fremtreden begynner å bli viktig. For Villehardouin er dette etter beleiringen av Zara og Choniates under beskrivelser av Alexios sin far og utover. Ved analyse av kildene kommer det klart frem at de to har et varierende syn på den unge prinsen, men som spesielt for Villehardouin utvikler seg til det negative. Choniates er brutal i sine skildringer fra første stund.

---

⁴⁶Magoulias 1984: 309

Etter gjennomgang av begge kildene har det kommet frem at Alexios sin rolle var negativ, ifølge de to primærkildene. Likevel så har det blitt gjort rede for at situasjonen ikke bare var komplisert, mye av det var ikke Alexios direkte innblandet i. Og det er nettopp derfor det er et interessant tema om senere historie har en annen oppfatning av mannen, og om han i en senere anledning blir «tilgitt».

Alexios IV Angelos sin utvikling fra prins til keiser var preget av en meget kaotisk tid. Hans meget korte tid som keiser sammen med sin far førte til at noen som helst form for utvikling ble svært amputert. Noe som kommer frem hos Niketas sine beskrivelser av denne «talentløse» herskeren. Likevel sitter vi på konkrete beskrivelser av hva han gjorde og til en viss grad utførelsen av disse.

Som diskutert tidligere, så forteller Villehardouin om hvordan keiseren håndterte seg selv meget godt når han som nyinnsatt keiser er på reise i bysantinske provinser. Dette er en av de få gangene Alexios blir omtalt av Villehardouin og en av de enda færre det ikke er en negativ undertone. Likevel velger menn som Choniates å beskrive han som et tankeløst barn med null forståelse for hvordan rollen som en hersker fungerer.⁴⁷ Da det og er liten tvil om at Niketas skriver ut stor frustrasjon, så er nok denne i størst grad rettet mot det faktum at Alexios hentet korsfarerhæren (der Choniates utviser et stort hat mot «Latinere»⁴⁸) og ikke rettet mot hva Alexios faktisk står for.

Likevel følger Villehardouin raskt etter med å si seg mer og mer enig i Choniates sine beskrivelser. Da han blir så smått omtalt etter at han selv og hans far ikke utbetaler korsfarerhæren det som er lovet. På grunn av den vesentlige faktoren at Villehardouin skriver i retrospekt, er det utfordrende å danne et ærlig bilde av hva franskmannen egentlig føler. Selv om senere historikere kommenterer hans oppriktighet. På grunn av både mangelen av skildringer og viten om at de få som er kan være blant annet undervurdert kan man argumentere for at Villehardouin føler seg lurt av Alexios.

Med dette menes det at det er ikke tatt for gitt at blant annet Villehardouin sine skildringer av Alexios er fullstendige. Selv om begge kildene viser til eksempler som tar for seg Alexios sin kortfattetet, så finnes det likevel eksempler på det motsatte. Vi vet at turen rundt i provinsene blir beskrevet som god, men Villehardouin beskriver også hvordan den unge prinsen er et

---

⁴⁷ Ibid: 302

⁴⁸ Ibid

kjært og velkomment syn under deres reiser etter beleiringen av Zara.⁴⁹ Man kan og anse det faktum at korsfarerne og venetianerne til en viss grad ble «lurt» og hjalp han med å ytterligere få kontroll over byen er å anse som et lurt strategisk valg fra Alexios sin side. Med viten om dette så er dermed ikke teorien om at Villehardouin har vært beskjedent med sine beskrivelser av Alexios uten en grunn. Flere av elementene ved denne grunnen finner vi også hos Niketas.

Niketas Choniates er som vi vet meget direkte i kritikken av Alexios, med litt annen motivasjon for dette enn Villehardouin. Nettopp denne motivasjonen er viktig. Niketas beskriver Alexios som tafatt, likevel vet man at Alexios kom tilbake med en stor rekruttert hær som klarte å oppnå hans mål, nemlig å bli keiser. Mye av Choniates sin frustrasjon rundt prinsen kommer nok av nøyaktig dette. Det at han hentet inn mennesker som Choniates viser tydelig avsmak for, for så at Alexios sin plan faktisk fungerer. La det være ingen tvil om at dette på ingen måte var Alexios sin plan alene, men han var en sentral aktør i nettopp dette.

I en tid der mye er kaotisk og uoversiktlig i det bysantinske riket så skal de til og med være offer for en grusom beleiring. Med bakgrunn i en synkende bystatus og familiekonflikt, kommer Alexios frem som seierherre. Man kommer ikke unna at dette mest sannsynlig har preget Choniates sine skildringer i meget stor grad. Kanskje spesielt fordi hjelpen kommer fra «Latinerne»

Selv om Alexios tok tronen i en svært krevende tid så er det flere tilfeller der han viser en mangel på evne til å forstå alvoret i situasjonen. Dette kommer spesielt frem når han velger å sakte, men sikkert gå bort fra avtalen han hadde inngått med korsfarerne. Som til gjengjeld tok over byen. Denne dårlige dømmingen av alvoret i situasjonen kan ha vært en vesentlig faktor når det kommer til hvorfor både Villehardouin og Choniates skriver slik de gjør. Villehardouins' skildringer kan gi et inntrykk av flause og skam fordi de ble «lurt». Det samme kan man se hos Choniates, der keiserens dårlige dømmekraft fører til det neste sentrale punktet det skal gjøres rede for i denne besvarelsen, nemlig plyndringen som oppsto.

---

⁴⁹ Villehardouin 1963: 58-59

Plyndringen av Konstantinopel

3.1 Prolog

Konsekvensene etter den nyinnsatte Alexios og hans far valgte å sakte, men sikkert sluttet å betale gjelden til korsfarerhæren og venetianerne var brutale. Konstantinopel og dens innbyggere ble ofre for en meget omfattende plyndring der svært lite blir etterlatt til fantasien og ingenting var hellig. I denne delen av oppgaven skal det bli gjort rede for hva som skjedde under denne krisen og hvordan våre to hovedkilder forholder seg til dette.

Religiøse relikvier og hellige steder hadde en enorm betydning for datidens samfunn, ikke bare i Konstantinopel, men verden over. I en tid der religion og tro spiller en meget betydelig rolle i alle sitt liv, der det ikke fantes rom til å ikke være troende er tilknytningen til slike relikvier betydelig. I marsj 1204 ble det bestemt av korsfarerhæren hva som skulle skje med Konstantinopels rikdommer dersom de skulle klare å erobre byen, denne pakten ble kalt «mars pakten».⁵⁰ I denne pakten blir flere viktige tematikker tatt opp. Eksempelvis å sikre Venetianernes interesser, samt sikre at betalingen av gjeld fra korsfarernes side skjer på en korrekt måte.⁵¹ Det pakten ikke tar for seg er hva som skal skje med flyttbare religiøse relikvier, slik som: altere, religiøs kunst, symboler og lignende. Historiker David M.Perry påpeker her at det ikke ble nedskrevet noen dokumenter som tar for seg dette, og at den eneste kilden som faktisk tar for seg dette var at soldater måtte sverge på å ikke ødelegge religiøse og hellige steder/objekter.⁵² Noe som man kan se i kildene, soldatene må ha «glemt» underveis.

3.2 Niketas Choniates

I sine skildringer om den omfattende plyndringen som herjet i Konstantinopel etter overtagelsen av korsfarerne holder ikke Niketas Choniates tilbake.

The Divine Body and Blod of Christ poured out and thrown to the ground! These forerunners of Antichrist, chief agents and harbingers of his anticipated ungodly deeds, seized as plunder the precious chalices and patens; some they smashed, taking possession of the ornaments embellishing them, and they set the remaining vessels on their tables to serve as bread dishes and wine goblets. Just as happened long ago, Christ was now disrobed and mocked, his garments were parted, and lots were cast for them by this race; and although his side was not pierced by the lance, yet once more streams of Divine Blod poured to the earth.⁵³

---

⁵⁰ David M.Perry, *Sacred Plunder*, Penn Stat University Press 2015: 13

⁵¹ Ibid

⁵² Ibid

⁵³ Magoulias 1984: 315

Etter videre analyse av kildene får man raskt en forståelse for hvorfor Niketas fordømmer det han beskriver som forkastelig og barbarisk oppførsel.⁵⁴ Spesielt gikk det inn på han hvordan hellige symboler og relikvier ble behandlet, slik det står beskrevet i sitatet ovenfor. Både Villehardouin og Choniates tar for seg skalaen av selve plyndringen. Man kan derfor anta at etter Villehardouin sine påstander om at «slike mengder byttet har aldri før blitt tatt i en by» ikke kan anses som en overdrivelse fra hverken av sidene, selv om selve skildringene er svært forskjellig.⁵⁵

Når det nå skal bli gjort rede for hvorfor Choniates formulerer seg slik han gjør er det viktig å ha til grunne faktorer som ville ha påvirket han. Ikke bare var han et øyevitne til grusomhetene som utspilte seg under beleiringen, men takket være hans unike posisjon i byens administrasjon kan vi anse skildringene som en direkte reaksjon på hans frustrasjon over egen administrasjon. Choniates skriver med et brennende engasjement, spesielt når det kommer til plyndringen. Slik vi ser i sitatet ovenfor omtaler han hendelsene både følsomt og nært, med dette i bakhodet er det viktig å være klar over i hvilken grad han ønsker å appellere til leserens følelser for å bli forstått slik han selv ønsker.

Choniates sine kraftige og brutale skildringer har i senere tid blitt utnevnt som «vinneren av historien» av eksempelvis David M. Perry.⁵⁶ Basert på at tidligere historikere som Steven Runciman uttalelser som «Det har ikke vært en større forbrytelse mot menneskeheten enn det fjerde korstog».⁵⁷ Viser til at det fjerde korstoget sin betydelighet også i senere tid har vært særdeles viktig. Noe som bekreftes enda mer tatt i betraktning at paven hele 800 år senere utalte seg som korstoget, der han beklaget for de påkjenningene dette har ført til i generasjoner.⁵⁸

Choniates sin frustrasjon over egen administrasjon er et viktig punkt det må bli gjort rede for. Dette kan fungere som et oppklarende element når den videre kildekritiske analysen gjennomføres. Det er likevel viktig å understreke at det er en rekke sammensatte faktorer som fører til videre drøfting.

---

⁵⁴ Ibid

⁵⁵ Villehardouin 1963: 98

⁵⁶ Perry 2015: 15

⁵⁷ Ibid

⁵⁸ Andrew Holt, <https://apholt.com/2016/05/26/apology-for-the-fourth-crusade/>, (Sist besøkt, 23.04.2021)

Innen 1204 hadde Konstantinopel rukket å bli «Europas syke mann» påpeker Angold.⁵⁹ For å ytterligere forstå frustrasjonen Niketas Choniates høyst sannsynlig har følt er det viktig å ta for seg påstanden ovenfor. Hva ligger til grunne for å beskrive et av datidens maktsenter som Europas syke mann og hvordan endte Konstantinopel i en slik situasjon? For besvarelsen sitt fokus vil det i stor grad settes søkelys på utviklingen etter Angelos familien kom inn i bildet, likevel er andre sentrale hendelser tatt med.

Under keiser Manuel Komnenos fantes det en slags enighet/allianse med Seldjuk sultanen Kilidj Arslan.⁶⁰ Denne enigheten smuldret senere opp noe som førte til større spenninger og flere pressede fronter for det bysantinske riket.⁶¹ Denne økte spenningen førte til at ble meget vanskelig for Angelos familien å kontrollere indre stridigheter i Konstantinopel, på grunn av den økte selvstendigheten og lovløsheten i tidligere provinser.⁶² Angold beskriver Angelos familien sitt største feiltrinn var den brutale skatteleggingen som ble ført i kombinasjon med administrasjonen og regionale makter, noe som ga enda mindre til de som allerede hadde lite.⁶³

På et tidspunkt skrev Michael Choniates (Niketas's bror) en skrift til Alexios III der han forklarte situasjonen og ønsket en stopper der rike athenere skulle med enkelhet få tak i de fattige sin eiendom.⁶⁴ Selv om Niketas ikke nevnes i denne sammenhengen, er det ikke utenkelig å tro at de har i det minste diskutert situasjonen sammen. Håndteringen av den økte frustrasjonen førte ikke til noe godt og kan anses som for lite for sent. For når man først kom til 1203 så hadde administrasjonen mistet kontroll over mesteparten av dens provinser og den økende uroen i byen var et forvarsel på at byen nå var i alvorlige problemer.⁶⁵

Det ble gjort forsøk på å forbedre situasjonen innad i Konstantinopel. Isaakios Angelos (Alexios IV sin far) ønsket å jobbe mot et mer stabilisert Konstantinopel og bedre forholdene til provinsene. Problemet var at hans legitimitet ikke nådde til og støtten rundt hans autoritet var meget svak.⁶⁶ Dette kombinert med at han ikke kunne stole på sin nærmeste familie gjorde det meget vanskelig å hevde seg som keiser og løse problemene.

---

⁵⁹ Michael Angold, *The Byzantine Empire, 1025 – 1204*, Addison Wesley Longman Inc, 2rd 1997: 316

⁶⁰ Ibid: 307

⁶¹ Ibid: 308-309

⁶² Ibid: 309

⁶³ Ibid: 310

⁶⁴ Ibid

⁶⁵ Ibid

⁶⁶ Ibid: 311

Etter Isaakios ble frarøvet tronen fra sin bror ble situasjonen ikke stort bedre. Selv om Alexios visste at situasjonen var kritisk velger han å ta minste mostands vei som hersker.⁶⁷ Han sa nesten aldri nei på forespørsler, muligens i frykt for å komme i samme posisjon som sin bror der hans legitimitet blir undergravd.⁶⁸ Alexios sin dårlige håndtering både innad og utad i riket førte til at forholdene til provinsen bare ble verre og verre, samtidig så endte hans brutale kupp med å sende sønnen til Isaakios ut på flukt. På denne flukten møtte han den nye utvalgte lederen for korsfarerhæren som var utsendt til Egypt, noe som vi nå vet fikk fatale konsekvenser.⁶⁹

Ved å ta for seg tiårene før 1204 slik det er gjort ovenfor får man dannet et bilde som tar for seg hvordan situasjonen i Konstantinopel var. Og slik man får inntrykk at etter redegjørelsen ovenfor var ikke situasjonen spesielt lukrativ for majoriteten av befolkningen. Dette økte presset på egne fronter, økt press på skatter og tilsynelatende massive familiekonflikten var alt hendelser menn som Niketas fikk oppleve og reflektert mye rundt.

Påkjenningene som varte i flere tiår før korsfarerne sammen med venetianerne inntok Konstantinopel preger Niketas. Da han på ingen måte prøver å legge skjul på det han omtaler som grusomhetene som utspiller seg. Som man eksempelvis ser ovenfor, er senere historikere enige. Niketas sine retoriske grep fremmer situasjonen som om den kristne kirke er utsatt for et grusomt angrep. Korsfarerne blir beskrevet som gale villmenn og som kun er ute etter å slukke sin tørste etter gull.⁷⁰

Niketas formulerer seg på en slik måte at det kan tolkes som at situasjonen er kristne som forsvarer seg mot andre mektige motstandere. Han beskriver til og med korsfarerhæren som forkjempere av Antikristus.⁷¹ Han velger i stor grad å neglisjere det faktum at korsfarerhæren er kristen, selv om det var en massiv intern splittelse i kirken. Med flittig bruk av ord som «villmenn, barbarer og antikristne» sitter man igjen med et inntrykk at angriperne kunne like gjerne vært muslimske imperier, pirater og vandaler verden over, selv om det ikke var tilfelle.

Det kan diskuteres om Niketas velger å formulere seg slik han gjør fordi han har hentet inspirasjon fra tidligere imperier som Konstantinopel har tilknytninger til. Skildringene som kommer frem om villmenn som river med seg alt de klarer kunne også til en viss grad passet

---

⁶⁷ Ibid

⁶⁸ Ibid

⁶⁹ Ibid: 315

⁷⁰ S.J Allen, Emilie Amt, *THE CRUSADES: A READER*, University of Toronto press, 2014: 230

⁷¹ Magoulias 1984: 315

inn i Romerrikets kamp mot utenomstående blant annet barbarer. Selv om det ikke er en direkte tilkobling til dette kan man likevel se visse likheter.

Likevel ser man i stor grad at Niketas skriver i en form for frustrasjon. Selv om Konstantinopel sin posisjon ble gradvis svekket over tid så kan man anta at han så på Angelos familien som det siste nådestøtet. Familiekonflikten som førte til at en blanding av korsfarere og venetianere inntok byen og meget dårlig koordinering med denne hjelpende styrken i etterkant førte til en brutal plyndring Niketas var vitne til. Både senere historikere bekrefter grusomhetene som utspilte seg, men også datidens historikere som Villehardouin går i dybden på skalaen av plyndringen.

3.3 Geoffrey de Villehardouin

«Alt var gjort etter planen.»⁷² Villehardouin sine skildringer av det som skjedde under og etter den andre beleiringen av Konstantinopel går ikke overens med Choniates sine groteske skildringer som har blitt gjort rede for ovenfor. Gjennom sine memoarer tar franskmannen oss grundig gjennom hvordan beleiringen skulle gjennomføres og hvordan fordelingen av all rikdom og bytte skulle foregå. Likevel når det kommer til selve plyndringen velger Villehardouin å utelate en hel del informasjon som blant annet David M. Perry understreker viktigheten av, men noen beskrivelser kommer franskmannen med.

The rest of the army, scattered throughout the city, also gained much booty; so much, indeed, that no one could estimate its amount or its value. It included gold and silver, table-services and precious stones, satin and silk, mantles of squirrel fur, ermine and miniver, and every choicest thing to be found on this earth.⁷³

Gjennom delkapittelet i sine memoarer der han tar for seg den andre beleiringen av Konstantinopel er sitatet ovenfor ett av de sjeldne eksemplene han tar for seg den omfattende plyndringen. Villehardouin anerkjenner at det skjedde en omfattende plyndring av Konstantinopel, i så stor grad at verden aldri hadde sett maken til. I motsetning til Choniates er det flere sentrale hendelser som franskmannen bevisst velger å ikke informere om, den faktiske volden som krevdes for å få tak i all byttet og ødeleggelsen av viktige kristne relikvier. I stedet avslutter han kapittelet med å takke herren for at hæren deres nå kan velge å bo slik de selv ønsket etter overtakelsen av byen.⁷⁴ Noe som også kommer i uttrykk av sitatet innledningsvis, at alt gikk etter planen.

---

⁷² Villehardouin 1963: 96

⁷³ Ibid: 98

⁷⁴ Ibid

Siden kildene fra Villehardouin er svært vage når det kommer til mer detaljerte og konkret informasjon om hvordan all rikdommen ble innhentet, er det lite man kan med sikkerhet om franskmannen egne meninger. Likevel kan hans mangel om informasjon gi oss et innblikk i den generelle mentaliteten til korsfarerhæren. Beretninger fra beleiringen viser til hvordan det var seierherrenes rett til å plyndre byen.⁷⁵ Da Villehardouin ikke kommer med en slik uttalelse gjennom memoarene sine er det likevel sterke indikasjoner på at han stiller seg bak en slik mentalitet. Sitatet innledningsvis viser til at Villehardouin mener at hele planen ble gjennomført slik som ønsket, dette tar også for seg måten de anskaffet verdier etter beleiringen på. Det er ingen større protester om hvordan det anskaffes, men heller frustrasjon over at mennene ikke gir fra seg alt de har tatt til seg.⁷⁶

Gunther av Paris er et eksempel som bekrefter en mentalitet beskrevet ovenfor. «Mens seierherrene raskt plyndret den erobrede byen, som var dere rett etter erobring ...».⁷⁷ Med dette kan man bekrefte at en slik mentalitet var representert under plyndringen og dermed kan man heller ikke utelukke at Villehardouin ikke stiller seg bak den. Siden han velger å ikke utale seg.

Begrunnelsene franskmannen har for å unngå å legge ut om forholdene under plyndringen på lik linje som Choniates kan være mange. Likeså er det flere faktorer man kan ta for seg for å undersøke dette nærmere. Villehardouin hadde en sentral rolle i korstoget og er en av de viktigste kildene man har om gitt tema, men dette betyr ikke at han var en av lederne.⁷⁸ Han omtales som en mann med respekt som blir sett opp til og med han tidligere erfaring kan man anta at dette også var tilfellet for den vanlige fotsoldaten også.⁷⁹

Etter den andre beleiringen beskriver Villehardouin feiringen og takknemligheten til gud etter at «De som hadde vært fattige nå levde rikt og luksuriøst».⁸⁰ Selv om han ikke går dypere inn i dette, hverken bekrefter eller avkrefter noe, får vi likevel en indikator på hvordan den alminnelige fotsoldat sin situasjon var. Alfred J. Andrea tar også for seg en lignende tankegang i teksten «*The Devastatio Constantinopolitana*». Han beskriver hvordan helt fra beleiringen av Zara at baronene tar til seg det de klarer av rikdommer og ressurser og etterlater svært lite til ingenting igjen til de fattigere soldatene.⁸¹ Dette førte til sult og en

---

⁷⁵ Allen & Amt 2014: 230

⁷⁶ Villehardouin 1963: 99

⁷⁷ Allen & Amt 2014: 230

⁷⁸ Angold 2014: 11

⁷⁹ Ibid

⁸⁰ Villehardouin 1963: 98

⁸¹ Alfred J. Andrea, *The Devastatio Constantinopolitana*, Berghahn Books 1993: 36

dårlig økonomisk situasjon hos resten av korsfarerne.⁸² Det blir ikke nevnt at situasjonen bedres, snarere tvert imot. Man tolke Villehardouin sin frustrasjon over skatter som ikke blir levert inn etter beleiringen, for så å bli fordelt ut slik som det var planlagt som det motsatte.⁸³

Man kan spørre seg om Villehardouin valgte å unngå skildringer om voldtekt, ran og grotesk oppførsel slik hans motpart Niketas beskriver det, er fordi han viser en form for sympati ovenfor sine medsoldater. Franskmannen sin beskrivelse av den generelle korsfareren er som oftest positiv, og de øyeblikkene med frustrasjon omhandler enkelthendelser og individer. Likevel blir det gitt uttrykk av frustrasjon over hvor lojale de var helt frem til rikdommene skulle fordeles etter avtalen lederne for den kombinerte hæren hadde avtalt.⁸⁴ Da det tydelig kom frem at mange av soldatene som var med naturligvis hadde flere personlige interesser og. Slik det blir fremstilt i kildene kommer denne frustrasjonen over egne menn ut nøyaktig fordi Villehardouin hadde stor tro på metoden som var bestemt på forhånd.

Historiker og forfatter David M. Perry har tatt for seg en lignende tematikk i sin bok om plyndringen. Han beskriver hvordan selv en trussel om bannlysning fra paven ikke var nok til å få utleveringen av skatter og rikdommer til å gå for seg slik franskmannen ønsket.⁸⁵ Perry beskriver hvordan Villehardouin kunne ha omtalt dette som en skandale for å selv distansere seg selv enda mer fra det, men velger å ikke gjøre det. Derimot henviser han til at Villehardouin velger å ikke gå nærmere inn på dette er fordi han er klar over at en slik plyndring er innenfor normen i sin tidsepoke.⁸⁶

Selv om man ikke kan konkludere med at nøyaktig dette er grunnen til at Villehardouin valgte å ikke kritisere plyndringen i større grad enn han gjorde, så kan man likevel anta at det er en av flere faktorer. Franskmannen drar naturligvis motivert av egne interesser og siden de først ender opp med å gjøre noe så kontroversielt som å innta Konstantinopel så ønsker man å få noe igjen for det.

Dette er muligens den største indikatoren på at det er samsvar mellom Perry sin teori om plyndringen stemmer. Det faktum at franskmannen velger å beskrive hendelsene som utspiller under plyndringen så forskjellig fra eksempelvis tidligere historiker Steven Runciman, som

---

⁸² Ibid

⁸³ Villehardouin 1963: 99

⁸⁴ Ibid

⁸⁵ Perry 2015: 23

⁸⁶ Ibid

tidligere nevnt, kan tolkes utfra en rekke faktorer. Der en av de største uten tvil handler om datidens normer for hva som skjer etter en beleiring.

Likevel kan man utfordre teorien med å ta for seg andre mulige grunner til at beskrivelsene er slik de er. En av disse viser til om Franskmannen visste hva som foregikk og hvor god kontroll han hadde på situasjonen. Det er nemlig ikke tatt for gitt at under en slik kaotisk situasjon kan ting ha blitt oversett. Selv om det uten tvil er en mulighet for at franskmannen ikke har fått med seg alt som utspilte seg i kaoset så er ikke en slik vinkling spesielt sterk. Villehardouin har i sine egne memoarer en egen del som tar for seg både plyndringen og fordelingen av byttet.⁸⁷ Selv om fokuset er et helt annet enn slik Niketas Choniates beskriver så viser han til at han er meget klar over situasjonen og beskriver også kort hvordan mennene hadde oppført seg så lojalt frem til utdelingen av byttet tatt under plyndringen.⁸⁸

Noe som fører til en annen side av hvorfor franskmannen skildrer slik han gjør. Det er interessant å ta for seg i hvilken grad Villehardouin skriver i retrospekt påvirket av skam. Det har ved flere anledninger blitt konkretisert hvordan soldatene har handlet på illojalt vis. Tar man skildringene til Choniates til betraktning kan et slikt argument legitimeres. Villehardouin omtaler likevel ikke korsfarerhæren på et generelt nivå negativt. Som nevnt tidligere er det snakk om enkeltindivider og hendelser, spesielt knyttet til utleveringen av bytte. Det er med det ingen sterke indikasjoner på at Villehardouin følte på hverken av punktene ovenfor. Noe som kan antydes å styrke teorien til Angold enda mer, nemlig at det som ble gjort var å forvente.⁸⁹

3.4 Avsluttende del: Plyndring

Gjennom analyse av kildene har det nå blitt redegjort for de to skildringene av den omfattende plyndringen av Konstantinopel etter den andre beleiringen. Etter en kritisk gjennomgang av de diverse motivene både Villehardouin og Choniates hadde vet vi nå at oppfatningen av det som skjedde er meget forskjellig. Selv om det nå ikke sår noen tvil om forskjeller, så kan man likevel ved hjelp av senere fortolkninger fra andre historikere belyse flere aspekter ved hva som skjedde.

Gjennom denne besvarelsen har man fått en forståelse av at ikke bare var plyndring kontroversiell da, det førte til store splittelser i senere tid. Da det er meget lett å dele hendelsen på midten, «de som angrep» og «de som forsvarte. Da dette er å anse som en

---

⁸⁷ Villehardouin 2019: 88

⁸⁸ Ibid

⁸⁹ Perry 2015: 15

«korrekt» kjerne i konflikten ser vi dog at det har blitt gjort mange refleksjoner rundt dette. Fra Angold sin teori om at plyndringen falt under normal norm i middelalderen.⁹⁰ Som blant annet får støtte fra Gunther av Paris, som var med på selve handlingen.⁹¹ Til historikere som Runciman som beskriver hendelsene som ufattelig grusomme.⁹²

Det er altså ingen tvil om at både datidens og senere tids historikere er splittet om dette temaet. Denne vanskelige situasjonen er også å anse som den viktigste grunnen til at både Villehardouin og Choniates skriver så ulikt om utførelsen. I stor grad preget av det faktum at de var på hver sin ende av et sverd. Det er og som vi ser flere eksempler på at historikeren har blitt tolket og vinklet på flere forskjellige måter i senere tid. Dette kan ses på som en naturlig konsekvens av det faktum at både Villehardouin og Choniates er to av de viktigste kildene man har til det fjerde korstog. Det er da naturlig at forskjellige tolkninger forekommer.

Selv om det overordnet er stor uenighet mellom de to hovedkildene om både utførelsen og konsekvensene etter den andre beleiringen og plyndringen er det likevel noen andre punkter som er av interesse. Begge kildenes skildringer av den motsatte siden er interessante. Beskrivelser som: «Grekere og Latinere» er en gjenganger, og er i all hovedsak den mest brukte. Choniates velger også å beskrive korsfarerhæren som: «Villmenn, barbarer og Antikristus» som vi har sett tidligere.⁹³

Dette er et sentralt poeng, fordi det viser til at hverken av sidene ønsker å kommentere den andre siden som medkristne. Begge sidene ønsker å distansere seg fra den andre i så stor grad som mulig, det er naturligvis et skille mellom begge sidene, men kan det rettfærdiggjøres at den er så stor man får inntrykk av etter lesningen? Eller er det flere faktorer som trenger å belyses?

Gjennom lesningen av Niketas sitter man igjen med et forsterket inntrykk over at skriveingen er mer dramatisk og overromantisert enn Villehardouin. Choniates ønsker å distansere seg i så stor grad som mulig fra Korsfarerne for å vinne sympati og sikre ettermæle. Noe historiker David M. Perry understreker han klart.⁹⁴ Niketas prøver etter beste evne å skape en situasjon der forskjellene på beleirende og de beleirede er så stor som mulig. Dette kan komme av flere faktorer annet enn å sikre seg som «vinneren» av historikeren. Skam og flause er og meget

---

⁹⁰ Ibid

⁹¹ Allan & Amt 2014: 30

⁹² Perry 2015: 15

⁹³ Magoulias 1984: 315

⁹⁴ Perry 2015: 15

sentrale faktorer man må ta til seg og dette er muligens enda bedre representert hos Villehardouin.

Franskmannen ønsker og å skape et klart skille mellom sine egne og byen de angriper. Han er konsekvent med å bruke det fornærmede begrepet «*grekere*» da Choniates meget tydelig beskriver seg selv og sine som «*romere*».⁹⁵ Ved å være konsekvent med dette ser vi klare likhetstrekk med både skildringene til Villehardouin og Choniates når det kommer til beskrivelser av hverandre. Villehardouin sine verk er som nevnt skrevet i retrospekt, og hans unike posisjon som en av de viktigste stemmene om korstoget er med på å forme historien deretter. Dette betyr at franskmannen har hatt en stor mulighet til å de eskalere og forme situasjoner slik han selv ønsker. Hvem motstanderen var er også en stor del av dette.

Kaos er et viktig stikkord når man videre skal sette kildene opp mot hverandre. Det har blitt meget tydelig at Niketas beskriver blodige, grusomme, vantro og voldelige scener utført av korsfarerhæren sammen med venetianerne. Altså en stor motsetning fra Villehardouin. Igjen ser vi en naturlig forskjell på angriperen og de som blir angrepet. Vi har gjennom oppgaven sett hvordan begge historikerne har fått en viss grad for støtte/forståelse for det som skjedde. Likevel velger Villehardouin å skrive at «alt gikk etter planen».⁹⁶

Man kan diskutere om han her sikter til veldig spesifikke hendelser under plyndringen. Tatt i betraktning at dette kommer rett etter den korte beskrivelsen han leverer av plyndringen, så kan vi anta at han sikter til den andre beleiringen og plyndringen i sin helhet. Likevel mener noen historikere at dette falt under normen, noe som man kan se et poeng i. Likevel ser vi at Choniates sine beskrivelser har ført til utsagn fra flere historikere og det faktum at paven hele åttehundre år senere beklager for påkjenningen som hadde skjedd tidligere.

Med viten om dette kan man argumentere for at eksempelet tidligere nevnt er et av de tydeligste på at franskmannen skammer seg eller vil undergrave oppførselen som bysantinerne ble et offer for. Og at kaos spiller en vesentlig større rolle det som først blir beskrevet, som eksempelvis historiker Jonathan Riley-Smith påpeker:

In fact, the capture of Constantinople seems to have been the result of a series of accidents, resulting from the postponement of the original plan to attack Alexandria.⁹⁷

---

⁹⁵ Magoulias 1984: 316

⁹⁶ Villehardouin 1963: 96

⁹⁷ Smith 2014: 185

Avsluttende del: Konklusjon/oppsummering

Problemstillingen for denne oppgaven var å ta for seg hvordan Villehardouin og Choniates beskrev to meget sentrale hendelser som tok sted under det fjerde korstog. Ved hjelp av den kildekritiske analysen har det kommet frem at det ikke bare er fundamentale uenigheter mellom de to partene på grunn av det faktum at de kjemper på motsatt side av hverandre. Det har også kommet frem flere narrative verktøy begge to bruker for å forme historien slik det er gunstig for hver enkelt. Noe som har vist seg å skape flere forskjellige teorier rundt korstoget i senere tid.

Begge historikerne kommer til en slags enighet utover hendelsesforløpet der Alexios er involvert. Beskrivelser som, tafatt, ung, respektløs og tankeløs kommer gjentatte ganger Alexios sin vei. Der begge i større grad velger å undergrave det faktum at kjernen i Alexios sin plan, nemlig å befri sin far og erobre Konstantinopel faktisk gikk slik som han ønsket. Det var senere hendelser som førte til at han mistet kontrollen, på en unødvendig og dum måte. Likevel er det dette fokuset Villehardouin og Choniates har.

Under plyndringen kommer faktoren at de er på motsatt side under beleiringen enda tydeligere frem. Da de skriver så ulikt at det i senere tid har kommet flere teorier som støtter opp under begge. Angold «forsvarer» til en viss grad Villehardouin sine beskjedne skildringer ved å poengtere at det var å forvente etter en beleiring i middelalderen. Mens Choniates sine groteske dramatiske skildringer om hån av gud førte til at blant annet Runciman beskriver hendelsene som en av de største grusomhetene i verden.

Denne oppgaven har hatt som mål å finne sentrale hendelser, analysere de med et kildekritisk standpunkt og deretter bearbeide informasjon som kan hjelpe oss med å forstå det fjerde korstogets historiografi. Da det er mye arbeid gjennomført på dette emnet tidligere har vi i besvarelsen like vel tatt for oss sentrale temaer som kan være et hjelpemiddel for en grundigere forståelse. Elementer som flause, skam og egne agendaer har i stor grad vært fokus for oppgaven. Og har derfor kommentert og konkludert med i hvor stor rolle slike utenomstendige elementer har hatt for historiografien til emnet. Der man nå etter lengre analyse kan slå fast at det er en rekke faktorer som spilte inn da kildene ble skrevet. Derfor er det viktig å ta for seg disse kildene kritisk, da man ikke kommer unna at en rekke påvirkninger har vært med på å påvirke kildene. Likevel er kildenes viktighet understreket av en rekke historikere og det er ikke uten grunn at de blir ansett som noen av de viktigste for dagens forståelse av det fjerde korstog.

Litteratur:

- Allen, S.J, Amt, Emilie, *THE CRUSADES: A READER*, University of Toronto press 2014
- Andrea, Alfred J., *The Devastatio Constantinopolitana*, Berghahn Books 1993
- Angold, Michael, *The Fourth Crusade*, Routledge 2014
- Angold, Michael, *The Byzantine Empire, 1025-1204*, Addison Wesley Longman Inc 2nd 1997
- Holt, Andrew, «Apology for the fourth crusade», <https://apholt.com/2016/05/26/apology-for-the-fourth-crusade/>, (Sist besøkt, 23.04.2021)
- Magoulias, Harry J., *O City og Byzantium, Annals of Niketas Choniates*, Wayne state university press Detroit 1984
- Perry, David M., *Sacred Plunder*, Penn State University Press 2015
- Simpson, Alicia J. Versions of Niketas Choniates' «Historia», I *Dumbarton Oaks Papers* Vol. 60, pp.189-221, Dumbarton Oaks 2006
- Smith, Jonathan Riley, *The Crusades A history*, BLOOMSBURY ACADEMIC 3rd 2014
- Stephenson, Paul, *Byzantium's Balkan Frontier*, Cambridge university press 2000
- Villehardouin, Geoffrey de., *Memoirs of the fourth crusade and the conquest of constantinopel*, Connor Court Publishing Pty Ltd 2019
- Villehardouin, Geoffroy de., *The Conquest of Constantinople*, M.R.B. Shaw, Penguin Group 1963

